

פרשת נשא

" צו את בני ישראל וישלחו מן המזונה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש:
מזכר עד נקבה תשלחו אל מזונץ למזונה תשלחום ולא יטמאו את מזניהם אשר
אני שכן בתוכם" (במדבר ה, ב')

בחניית עם ישראל במדבר היה סדר קבוע ומיוחד. בראש ובראשונה בכך שהמשכן חנה במרכז המחנה. כך התקיים כפשוטו הציווי 'ושכנתי בתוכם'. כידוע עם ישראל חנה במבנה מרובע ובו שלושה מחנות, זה לפנים מזה. מחנה ישראל, מחנה לווייה ובמרכז- חצר המשכן- מחנה שכינה. הפסוקים שלנו מתארים את אלו האסורים להכנס אל כל מחנה, וממילא גם את המותרים להכנס אליהם. כך נלמד על דרגות קדושה השונות. בכניסה אל הקודש, ופרישה בעת הצורך, מדגישה התורה שאין הבדל בין איש ואשה, והסיבה אחת: כיוון ש'אני ה' שוכן בתוכם'. המדרש שלנו מבאר את הפסוק, מלמד אותנו שקדושת המחנות במדבר תלויה אותנו לדורות גם בארץ ישראל, ואף מביא דרגות קדושה נוספות.

במדבר רבה ז', ח"

"וישלחו מן המחנה - יכול כלם ישתלחו חוץ למחנה אחת? אמרת צו את בני ישראל וישלחו מן המחנה ריבה כאן מחנה אחת אל מחוץ למחנה תשלחום ריבה כאן ב' מחנות ולא יטמאו את מחניהם ריבה כאן ג' מחנות. מכאן אמרו ג' מחנות הן: מחנה ישראל ומחנה לווייה ומחנה שכינה. מפתח ירושלים ועד הר הבית - מחנה ישראל. מפתח הר הבית ועד העזרה - מחנה לווייה. מפתח העזרה ולפנים - מחנה שכינה. יכול כולם ישתלחו למקום אחד? ת"ל במצורע בידד ישב מחוץ למחנה מושבו כל שהזב מטמא מצורע מטמא חמור מצורע שמטמא בביאה כל שטמא מת מטמא הזב מטמא חמור הזב שהוא מטמא תחת אבן מסמא... מכאן נתנו חכמים מחיצות ואמרו עשר קדושות הן: ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות ומה היא קדושתה שמביאין ממנה העומר והבכורים ושתי הלחם מה שאין כן בכל הארצות. ארץ כנען מקודשת מעבר הירדן ארץ כנען כשרה לבית שכינה ואין עבר הירדן כשר לבית שכינה. עיר חומה מקודשת מן הארץ שמצורעים הולכים בכל הארץ ואינם הולכים בערי חומה. ירושלים מקודשת מערי חומה שקדשים קלים ומעשר שני נאכלין בירושלים ואינן נאכלים בערי חומה. הר הבית מקודש מירושלים שזבים וזבות נכנסים בירושלים ואין נכנסים בהר הבית. החיל מקודש מהר הבית שנכרים וטמא מת נכנסין להר הבית ואין נכנסין לחיל. עזרת הנשים מקודשת הימנו שאין טבול יום נכנס לשם ואין חייבים עליו חטאת. עזרת ישראל מקודשת הימנה שמחוסר כפורים נכנסין לעזרת הנשים ואין נכנסים לעזרת ישראל. ישראל מעורבין שמש נכנסים לעזרת כהנים ברוחב י"א אמה על אורך קל"ה אבל לא היו עומדין על הדוכן והלויים היו עומדים על הדוכן אבל לא היו נכנסין מיכן ולפנים. ובעלי מומין כהנים ופרועי ראש ושתויי יין היו נכנסין מיכן [ולפנים] אבל לא היו נכנסין בין האולם ולמזבח ולא לאולם ולא להיכל ולא לסביבות המזבח ד' אמות. ושאר כהנים נכנסין לאולם ולהיכל ולסביבות המזבח ד' אמות אבל לא היו נכנסין לבית

קדשי הקדשים. וכהן גדול היה נכנס לבית קדשי הקדשים ד' פעמים ביוה"כ "

למה לשים לב בקריאת המדרש:

אנו נשנה מעט מהרגלנו ונברר לעומק את פרטי המדרש, שהינם הלכה למעשה. מתוך הפרטים שנלמד נוכל לדעת למי מותר ולהכנס ולאן, וכן ללמוד מנין נובעת קדושת ארצינו.

המדרש, המתבסס על הספרי, מבאר שלמרות שמקריאה ראשונית משמע ש'מחוץ למחנה' יוצאים כל סוגי הטמאים, אין הדבר כך. המדרש מונה שלושה מחנות ומי היוצאים מכל מחנה. כך מסכם זאת רש"י: וישלחו מן המחנה - שלש מחנות היו שם בשעת חנייתן: תוך הקלעים היא מחנה שכינה. חניית הלויים סביב כמו שמפורש בפרשת במדבר סיני היא מחנה לוייה. ומשם ועד סוף מחנה הדגלים לכל ארבע הרוחות היא מחנה ישראל (פסחים סז). הצרוע נשתלח חוץ לכולן, הזב מותר במחנה ישראל ומשולח מן השתים, וטמא לנפש מותר אף בשל לוייה ואינו משולח אלא משל שכינה. וכל זה דרשו רבותינו מן המקראות במסכת פסחים. (רש"י על במדבר ה' ב')

מתוך כך למדנו: למרות שאנו רגילים לחשוב שהטומאה החמורה ביותר היא טומאת מת, כאן מתגלה המצורע כחמור ביותר. המצורע הביא על עצמו, בחטאיו, את הטומאה. לעומתו לפעמים אנו מצויים להטמא למת. טבכל זאת המקדש הוא 'בית חיינו', מכאן החלה האנושות, וזהו המקום המחיה את כולם, לכן לא ראוי שיהיה שם קשר אל המוות.

בהמשך מביא המדרש עשר קדושות בארץ ישראל. זאת על פי המשנה במסכת כלים. עשר קדושות הן: ארץ ישראל, מקודשת מכל הארצות. ומה היא קדושתה--שמביאין ממנה העומר והביכורים ושתי הלחם, מה שאין מביאין כן מכל הארצות. עיירות מוקפות חומה, מקודשות ממנה--שמשלחין מתוכן את המצורעים, ומסבבין לתוכן מת עד שירצו; יצא, אין מחזירין אותו.

לפנים מן החומה, מקודש מהן--שאוכלין שם קודשים קלים, ומעשר שני. הר הבית, מקודש ממנו--שאינן זבים וזבות נידות ויולדות נכנסין לשם. החיל, מקודש ממנו--שאינן גויים וטמא מת נכנסין לשם. עזרת הנשים, מקודשת ממנו--שאינן טבול יום נכנס לשם, ואין חייבין עליה חטאת. עזרת ישראל, מקודשת ממנה--שאינן מחוסר כיפורים נכנס לשם, וחייבין עליה חטאת. עזרת הכוהנים, מקודשת ממנה--שאינן ישראל נכנסין לשם אלא בשעת צורכיהם, לסמיכה ולשחיטה ולתנופה.

בין האולם ולמזבח, מקודש ממנה--שאינן בעלי מומין ופרועי ראש נכנסין לשם. ההיכל, מקודש ממנו--שאינן נכנס לשם אלא רחוף ידיים ורגליים. בית קודש הקודשים, מקודש מהן--שאינן נכנס לשם אלא כוהן גדול ביום הכיפורים, בשעת העבודה. (מסכת כלים פרק א')

אם נמנה את הקדושות נראה שישנם יותר מעשר: ארץ ישראל, ערים מוקפות חומה, ירושלים לפנים מן החומה, הר הבית, החיל (השטח שמעבר לסורג), עזרת הנשים, עזרת ישראל, עזרת כהנים, בין האולם למזבח, ההיכל, קודש הקדשים. ההסבר הפשוט ביותר הוא שבתוך ארץ ישראל, ישנם עשר קדושות. מתוך כך למדנו: עיון במשנה מגלה שכל הקדושות קשורות באופן ישיר למקדש. גם קדושת ארץ ישראל מתבטאת בכך שממה המביאים 'עומר', שתי הלחם וביכורים'. המדרש מוסיף קדושה נוספת. הוא מחלק בין 'ארץ ישראל' (גבולות ההבטחה) ובין 'ארץ כנען' (הגבולות בפועל). ומוסיף - רק ב'ארץ כנען' ניתן לבנות 'בית שכינה'. אין הכוונה שבכל הארץ ניתן לבנות את המקדש, שהרי רק ירושלים היא 'המקום אשר בחרתי'. הכוונה היא שקדושת המקדש משפיעה באופן מיוחד על הארץ יותר משאר הארצות. גם אם הן יכבשו בעתיד על ידי עם ישראל.

אנו נרחיב בעיקר במי מותר להכנס לאן.

לאן מותר לי להכנס בבית מקדש?

תחילה נדגיש, כפי שכבר אומרת התורה. אין הבדל בין הכניסה לגברים ולנשים. ההבדל יהיה בגדרי הטומאה והטהרה, בין כהן לישראל, ובין 'שעת עבודה' לכניסה שלא בשעת עבודה. קדושות אלו חלות גם כיום, בהעדר המקדש. על פי הרמב"ם ישנה מצווה מיוחדת שניתן לקיים גם כיום. מצוות 'יראת המקדש'. (ומי שירצה לדייק ברמב"ם יראה שמותר להכנס אפילו אל מקום העזרה. רק להקפיד שלא לשבת שם) "אע"פ שהמקדש היום חרב בעונותינו חייב אדם במוראו כמו שהיה נוהג בו בבניינו לא יכנס אלא למקום שמותר להכנס לשם ולא ישב בעזרה ולא יקל ראשו כנגד שער המזרח שנאמר את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו מה שמירת שבת לעולם אף מורא מקדש לעולם שאע"פ שחרב בקדושתו עומד" (הלכות בית הבחירה לרמב"ם, פרק ז')

אל ירושלים - נכנסים כולם, למעט המצורע.

אל הר הבית- לא יכול להכנס ה'זב', ובכלל זה כל טמאי הגוף. זב, זבה, בעל קרי, נידה ויולדת. כל אלו יכולים להטהר גם כיום, כל אחד לפי ענינו על ידי ספירת ימים ומקווה. מעבר לסורג- אסורים להכנס טמאי מתים וגויים. בגויים אין גדרי טומאה או טהרה, וזוהי תקנת חכמים כדי להבדיל בין ישראל לעמים. גם האיסור של כניסת טמא מת מעבר לחומת הסורג ואל ה'חיל' הוא איסור מדרבנן, שמא תכנס בטעות אל 'מחנה שכינה' בטומאה.

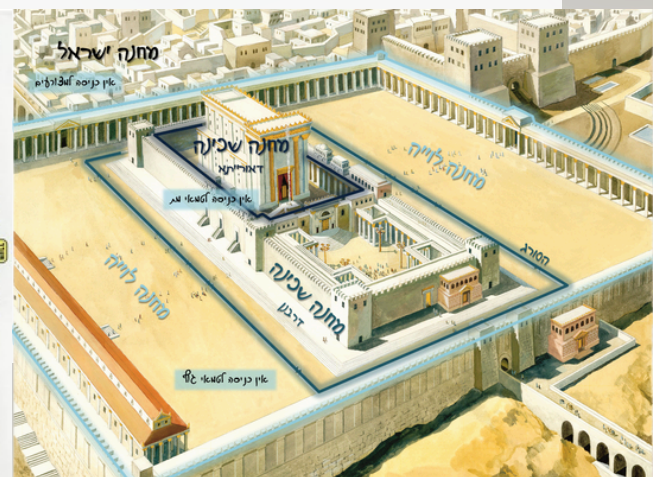
מתוך כך למדנו: גם כיום ישנם מקומות שמותר להכנס אליהם, אפילו בטומאת מת. כמובן שיש להטהר מטומאות גוף ולהקפיד על מצוות 'יראת המקדש'. אם לגויים מותר להכנס אל הר הבית, כיוון ש'ביתו בית תפילה יקרא לכל העמים', מכל שכן שלנו מותר, ואף מצווה.

אל העזרה- אל העזרה, המקבילה לחצר המשכן, אסור להכנס בטומאת מת מן התורה, וזהו איסור חמור. גם 'במקום העזרה', בלי שיהיה שם בית מקדש, אסור להכנס. גם בעזרה עצמה ישנם מספר מדרגות, כפי שנראה בתרשים. 'עזרת ישראל'- מותר להכנס כשאתה טהור. 'עזרת כהנים'- מותר להכנס רק לצורך. עזרת הכהנים מקודשת ממנה שאין ישראל נכנסין לשם אלא בשעת צרכיהם לסמיכה ולכפרה ולשחיטה ולתנופה:

בין האולם ולמזבח מקודש ממנה שאין בעלי מומין ופרועי ראש וקרועי בגדים נכנסין לשם:

ההיכל מקודש מבין האולם ולמזבח שאין נכנס לשם אלא רחוץ ידיים ורגלים:

האם מותר להכנס מעבר למזבח עד מדרגות האולם? מתוך לשון הרמב"ם משמע שכן. שהרי באיזור ש'בין האולם למזבח' הוא מונה את מי שאסור להכנס. משמע- לשאר מותר. לעומת זאת כאשר הוא מדבר על ההיכל, הוא מונה את מי שמותר להכנס. משמע שלשאר אסור. בע"ה נוכל להגיע ממש עד פתח ההיכל ולהשתחוות!!

הטומאה היפך הטהרה

עד עתה היה הדין ההלכתי. היכן מותר להכנס והיכן אסור. ראינו שגם בימינו בעת חורבן המקדש, עדיין צריך להשמר ולא להכנס אל המקומות האסורים. אם כך, אולי עדיף להמנע להתקרב ולא להכנס אל חשש כרת?

אלא שיש לזכור, שככל שאנו מתרחקים מן הרצון להגיע אל הקודש, הטומאה מתגברת. זאת הן המובן הרוחני, כפי שנראה, ומהן במציאות. אם אנו מראים שהמקום אינו חשוב לנו, יבואו אחרים ו'יתפסו לנו'. נבין זאת על פי מעשה שאירע בבית ראשון.

רקע: הגמרא מתארת שחזיקהו עיבר את חודש ניסן, כיוון שנמצאה במקדש טומאה. ואיזו טומאה? תחת המקדש נמצאה הגולגלות של ארוונה היבוסי. מבלי לפרש כיצד זה קרה, מבאר התפארת שלמה מה הדבר בא לסמל:

כבר נודע בספרים בעניין סוד בריאת העולם, כי בכל דבר שבקדוש 'הנה סביב רשעים יתהלכון' (תהלים יב, ט). הקליפה סובבת עליו מבחוץ והיא הסטרא אחרא החופפת ורובצת לינק מהקדושה כל הימים. ובכל דבר הקדוש יותר, הנה הקליפה חזקה עליו ביותר כמבואר זה בזוהר הקדוש בענין הערלה שעל ברית קודש, שהוא איבר המקודש יותר, הנה הקליפה גברה עליו ביותר ומה גם שהקליפה לעולם קדמה לפרי כנודע. והוא ענין כח הכנענים בארץ הקדושה שהם היו הארורים הטמאים. וכן ארוונה היבוסי במקום בית המקדש עד שבא דוד המלך עליו השלום בכוחו הגדול והוריש היבוסי יושב ירושלים, שהיא הקליפה החזקה שהיה שם, והתחיל לבנות הביהמ"ק כנ"ל. והנה כן תמיד היה 'סביב רשעים יתהלכון' על מקום הקדושה, למצוא שם מקום מנוחתם כמבואר זה הענין בטומאת מת בצאת נפשו הקדושה ממנו- הנה הוא אבי אבות הטומאה. שבאם חס וחלילה יסתלק הקדושה ממקומה, הנה הם יתפשטו עליו ביותר. והוא הדבר שהיה בחורבן ביהמ"ק תב"ב כי המקום המקודש יותר נחרב ביותר כי ארץ ישראל נחרב יותר מכל הארצות וירושלים יותר מארץ ישראל ומקום הר הבית יותר מכולם. (תפארת שלמה פרשת אחרי ות

כשם שבאדם, ברגע יציאת הנשמה, תופסת הטומאה את מקומה, כך בכל דבר קדוש. כל עוד הנשמה נמצאת שם, אין לטומאה להיכן להכנס. וככל שהמקום קדוש יותר, 'סביב רשעים יתהלכון', הטומאה מנסה לחדור ביותר כח. לכן אנו רואים שככל המקומות יותר קדושים לנו, ברגע שאנו מתרחקים מן המקומות הללו, ממהרים כוחות אחרים להשתלט עליהם.

הפתרון היחיד הוא לחזור אל אותם מרומות. להחזיר את הנשמה. אם אנו נראה עד כמה מקומות אלו קדושים, באופן טבעי, וללא מאבק יתרחקו כוחות הטומאה. ראינו שכל קדושת ארץ ישראל נובעת מאחיזתנו במקום זה. אם כך ככל שנעלה בטהרה אל המקדש, נרחיק את הטומאה וכוחות הטומאה ונזכה לקיום תפילתו 'המחזיר שכינתו לציון'.

שבת שלום

מרדכי פרסוף